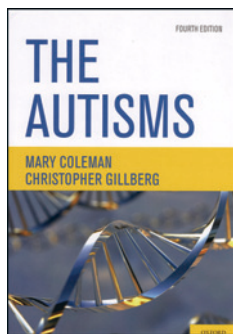

Nevrobiologi og autisme

Mary Coleman, Christopher Gillberg
The autisms
 4. utg. 389 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2012. Pris GBP 75
 ISBN 978-0-19-973212-8

Boken er fjerde utgave, der de tre første hadde tittelen *The biology of the autistic syndromes*. Forfatterne har vært de samme i alle utgavene: Mary Coleman som er barnenevrolog, og Christoffer Gillberg som er professor i barne- og ungdomspsykiatri.

De tilstandene som klassifiseres under kategorien autisme, har som fellesfaktor en forstyrret utvikling som spesielt rammer sosial funksjon, språk og kommunikasjon. Innenfor tilstanden er det stor variasjon i symptomatologi og ledsagende funksjonsvansker hvor man ved alvorlige tilstander kan se språkløshet og mental retardasjon, mens de mindre alvorlige tilstandene kan vise seg utelukkende gjennom nedsatt sosial fungering.

Autisme er en heterogen tilstand, så vel i klinisk presentasjon som med tanke på årsaksfaktorer. Autistiske tilstandsbilder kan blant annet finnes ved ulike medfødte syndromer, etter intrauterine infeksjoner og ved ulike nevrologiske sykdommer. Genetiske studier har også vist en familiær disposisjon for å utvikle autisme. De senere årene er det gjort mye forskning for å klarlegge mulige årsaksfaktorer og patofysiologi ved autisme.

I *The Autisms* prøver forfatterne å omfatte de fleste aspektene i forhold til årsaksfaktorer, patologisk anatomi, patofysiologi, forekomst, diagnostikk og behandling ved autisme. Jeg synes forfatterne bare delvis har lyktes med dette.

Styrken ligger fortsatt i omtalen av nevrobiologiske forhold ved autisme. Det er omfattende beskrivelser innenfor områdene nevroanatomi, nevrofysiologi, biokjemi, immunologi og endokrinologi og genetikk. I så måte vurderer jeg boken til primært å omhandle *The biology of the autistic syndromes*. Særlig omfattende er beskrivelsene av medisinske syndromer hvor også kriterier for diagnosen autisme er oppfylt.

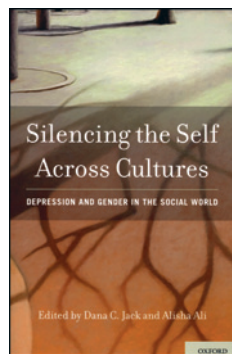
I kapitlene om diagnostikk er informasjon spredt på ulike steder slik at boken er vanskelig å bruke som generell lærebok om autisme og andre utviklingsforstyrrelser. Boken kunne også vært mer systematisk i sitt oppsett omkring differensialdiagnostiske og komorbide tilstander. Når det gjelder behandling og omsorg for personer med autisme, er dette såpass kort beskrevet at det ikke er fyllestgjørende nok for leger og annet personell som er involvert i behandling og oppfølging.

Jeg tror boken vil være mest nyttig for leger som arbeider med diagnostikk av barn og ungdom med mistanke om autisme eller andre utviklingsforstyrrelser. Det er samlet mye kunnskap om ulike medisinske syndromer og autisme som ville kunne være nyttig for barneleger, barne- og ungdomspsykiatere og genetikere i forbindelse med diagnostisering.

Pål Zeiner

Klinikk psykisk helse og avhengighet
 Oslo universitetssykehus

Selvfortielsens betydning for kvinners helse

Dana C. Jack, Alisha Ali, red.
Silencing the self across cultures
 Depression and gender in the social world.
 535 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
 2012. Pris GBP 28
 ISBN 978-0-19-993202-3

Dette er hovedsakelig en bok for spesielt interesserte i psykisk helse, analysert fra et kjønnsperspektiv. Samtidig kan den siste delen være tankevekkende for alle som har kontakt med kvinnelige pasienter. Boken ble tildelt Ursula Gielen Book Award fra American Psychological Association i 2012.

Forfatterne retter søkelyset mot «selvfortiende teori» som del-forklaring på overhyppigheten av depresjon blant kvinner i verden. Selvfortielse betyr å la være å uttale egne tanker og følelser i et viktig forhold, som regel et parforhold. For kvinner er mellommeneskelige forhold avgjørende i selvopplevd velvære, og meningen med å tie er derfor å bevare en tilknytning som er vesentlig for en selv. Prisen er uansett høy, i form av større sjanse for depresjoner. Selvfortielse er likevel ikke bare en personlig strategi spesifikt for hvert forhold, men er kulturelt betinget.

Teorien, sammen med en skala som kan måle grad av selvfortielse («Silencing the Self Scale»), ble presentert i 1991 av Jack Dana, professor i psykologi i Washington og en av de to redaktørene. I møte med pasienter med annen kulturell bakgrunn i Nepal i 2001 begynte hun å lure på om det var forskjeller i hvilken betydning selvfortielse hadde for psykisk helse i ulike kulturer. Denne boken prøver å være et svar på spørsmålet. Fra Finland til Haiti presenterer forfattere fra 13 land forskning relatert til selvfortielse.

Det er tre hoveddeler. Den første delen er en omfattende revisjon av sosiale, biomedisinske og etiske faktorer i forbindelse med depresjon hos kvinner og inkluderer et interessant kapittel om forskning utenfor egen kultur. Den andre delen gir oss et internasjonalt panorama av selvfortielse og dens tilknytning til depresjon. Denne delen inkluderer sammenlikninger mellom native og innvandrerkvinner i samme land og mellom kvinner i forskjellige generasjoner, i tillegg til forskjeller i selvfortielse mellom menn og kvinner. Ifølge forfatterne bruker menn selvfortielse helst for å beholde makten i forholdene, slik at skalaen ikke kan brukes på samme måte for kvinner og menn. Kapitlene her er til dels tunge og repetitive og gjør at boken ikke egner seg for et bredere publikum.

Den siste og mest interessante delen dreier seg om helseeffekter av selvfortielse. Her åpner redaktørene perspektivet for andre sykdommer enn depresjoner og kommer nærmere begreper som «empowerment», narrativ medisin og kognitiv aktivasjonsteori. Forfatterne linker mangel på kommunikasjon i viktige forhold til blant annet høyere hivsmitte, prognose ved kreft, spiseforstyrrelser, hjerte- og karlidelser, premenstruelt syndrom og postpartumdepresjoner. Refleksjonene og behandlingsanbefalingene som vi leser i disse kapitlene, kan gi oss en ny forståelse i møte med kvinnelige pasienter, også i Norge.

Esperanza Diaz

Institutt for samfunnsmedisinske fag
 Universitetet i Bergen